

Міністерство освіти і науки України
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
Міжрегіональна Академія управління персоналом (м. Київ)
Вінницький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-
економічного університету
Комунальний заклад вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний
коледж імені Михайла Грушевського»
Abteilung von „Inklusionnova“ des Kultur- und Bildungszentrums von Assorti gUG
(Wiesbaden, Deutschland)
Вища школа внутрішньої безпеки м. Лодзь (Республіка Польща)
Інститут соціологічних наук Університету природничих наук
у Варшаві (SGGW) (Республіка Польща)

**НАУКА І ОСВІТА В ГЛОБАЛЬНОМУ ТА
НАЦІОНАЛЬНОМУ ВИМІРАХ: ВИКЛИКИ, ЗАГРОЗИ,
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

20-21 лютого 2025 року

Полтава – Лубни

2. Деякі питання комунікаційної підтримки реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.12.2024р. №1301-р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KR241301>

3. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами : навч. метод. посіб. Київ : ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с.

Блоха Ярослав Євгенійович,
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри українознавства, культури та документознавства,
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ОСВІТНЬОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Сучасний світ характеризується стрімкими процесами глобалізації, які охоплюють усі сфери суспільного життя, зокрема й освіту. Глобалізація у сфері освіти сприяє інтеграції знань, ідей та культурних цінностей, стимулюючи розвиток міжнародної співпраці та обміну досвідом. У сучасному глобалізованому світі освіта виступає природним рушієм суспільного розвитку, завдяки якому кожна особа інтегрується у динамічну систему політичних, економічних та соціокультурних процесів. Сучасні суспільства відзначаються значною різноманітністю у цих сферах, що, своєю чергою, стимулює важливу суспільну тенденцію – збереження та зміцнення національної ідентичності [1, с. 13-14]. Національна ідентичність нині виступає як основна лінза, через яку аналізуються й досліджуються численні суттєві аспекти сучасного життя, зокрема питання національної єдності та самовизначення [3, с. 4]. Національна ідентичність формується як комплекс культурних, історичних, мовних та соціальних характеристик, що визначають особливості кожного народу, а освіта

є потужним інструментом передачі цих цінностей від покоління до покоління. Шкільні та університетські програми, традиції викладання, література та мистецтво сприяють формуванню у студентів почуття належності до своєї нації. Проте, у глобалізованому світі існує ризик, що домінуючі культурні моделі можуть витіснити місцеві традиції та цінності.

Основними проявами освітньої глобалізації є інтеграція освітніх систем різних країн, впровадження міжнародних стандартів, спільних дослідницьких проєктів та мобільності студентів і викладачів. Завдяки цьому зростає доступ до світового досвіду, розширюються можливості професійного зростання та інтелектуального обміну. Водночас, глобалізація в сфері освіти сприяє зменшенню культурних бар'єрів, проте цей процес може призводити до розмивання національних особливостей, що є важливим елементом самобутності кожного народу.

Так, міжнародні освітні проєкти та стандарти можуть не враховувати специфіку національної культури та історії. Це може привести до того, що в процесі навчання студенти будуть отримувати універсальні знання, втрачаючи глибоке розуміння власної культурної спадщини.

Глобальні освітні платформи часто базуються на західних моделях мислення та культури. Під впливом таких систем молодь може почати сприймати іноземні цінності як еталон, що ставить під загрозу традиційні національні уявлення та звичаї.

Викладання за міжнародними стандартами часто проводиться англійською мовою, що може призводити до зменшення ролі рідної мови в освітньому процесі. Мова є не лише засобом комунікації, а й важливим носієм культурних традицій та ідентичності.

Глобалізація також супроводжується популяризацією індивідуалістичних цінностей, що часто суперечать традиційним колективістським підходам, властивим багатьом національним спільнотам. Це може спричинити внутрішні суперечності в суспільстві, оскільки молодь може віддавати перевагу глобальним стандартам замість збереження національних традицій.

Одним із ключових завдань для збереження національної ідентичності в освітній сфері є процес гуманітаризації та гуманізації вищої освіти, спрямований на формування всебічно розвиненої особистості фахівця, який характеризується гуманістичним світоглядом, глибокою культурною обізнаністю, моральними та естетичними цінностями, любов'ю до Батьківщини та повагою до інших народів і культур, а також здатністю до самореалізації і збереження власної гідності. Для досягнення цього необхідно створити сприятливе навчальне середовище, що стимулює розвиток і збереження національної ідентичності студентів, впроваджувати індивідуальний підхід до організації освітнього процесу, сприяти відкритій та партнерській взаємодії між студентами і викладачами, а також забезпечувати активну співпрацю з громадськими об'єднаннями та соціальними організаціями, які розширюють можливості для навчання та створюють умови для вільного спілкування [2, с. 85].

У контексті глобалізації особливе значення для збереження національної ідентичності освіти України має безкомпромісне дотримання законів України «Про вищу освіту» (2014) та «Про освіту» (2017), що регламентують використання української мови як державної в освітньому процесі. Мова невід'ємно пов'язана з національною культурою та ідентичністю, оскільки історія кожної мови співзвучна з історією народу та його культурними традиціями, і є ключовою ознакою національної самобутності. Забезпечення високоякісного викладання рідної мови на всіх рівнях освіти сприятиме збереженню культурної ідентичності.

Одним із ключових чинників збереження національної ідентичності у системі освіти України є підвищення рівня суспільствознавчої підготовки учнів та студентів. У цьому контексті на особливу увагу та підтримку заслуговують дисципліни з історії, права та суспільствознавства, які сприяють розвитку необхідних компетенцій для виконання стратегічних завдань, визначаючи пізнавальний, ціннісний, духовний, просвітницький, виховний та загальнокультурний потенціал освітнього процесу [2, с. 85].

Таким чином, можемо констатувати, що глобалізація освіти відкриває безліч можливостей для розвитку науки, технологій та міжкультурного діалогу. Проте, водночас, вона створює серйозні виклики для збереження національної ідентичності, яка є основою культурного та історичного багатства кожної нації. Для подолання цих викликів необхідно шукати баланс між інтеграцією у світовий освітній простір та збереженням унікальних культурних цінностей. Інтеграція національних особливостей в освітній процес та підтримка рідної мови, розвиток міжкультурного діалогу та використання сучасних технологій – все це сприятиме збереженню та розвитку національної ідентичності в умовах глобалізації.

Орієнтація на національні цінності навчання та виховання у закладах освіти повинно сприяти об'єднанню українського суспільства, захисту національного освітнього і культурного простору від негативних глобалізаційних впливів та формуванню адекватних відповідей на сучасні виклики.

Список використаних джерел

1. Бойко А. Проблема збереження освітньої національної ідентичності в умовах європейської інтеграції. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Культурологія.* 2014. Вип. 15(2). С. 9–15.
2. Калінічева Г. І. Проблеми збереження національної ідентичності вищої освіти України в контексті інтернаціоналізації. *Історико-політологічні студії.* 2017. № 2 (8). С. 76–90.
3. Формування в учнів основної школи національно-культурної ідентичності в контексті сучасних полікультурних впливів : посібник / [І. Д. Бех, О. М. Докукіна, С. Д. Федоренко, І. М. Шкільна, К. О. Журба]. Київ : Інститут проблем виховання, 2019. 114 с.